

กัณฑ์ที่๓๒ | รัตนสูตร ธรรมรัตนะ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ (๓ ครั้ง)

วนปฺปคฺมุเพ ยถา ผุสฺสิตคฺคฺเค คิมฺหํมาเส ปฺรุมฺสมิ คิมฺเห

ตถูปมํ ฐมฺมวํ อเทสยิ นิพฺพานคามี ปรมํ หิตาย

อิทฺมปิ พุทฺเธ รตนํ ปณฺตี เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุติ ฯ

ณ บัดนี้อาตมภาพจักได้แสดงธรรมิกถาแก่ด้วย รัตนสูตร ยิ่งค้างอยู่ยังหาเสร็จลงไป
ไม่ บัดนี้จะชี้แจงแสดงในคาถาว่า วนปฺปคฺมุเพ ที่สมเด็จพระผู้มีพระภาคทรงตรัสเทศนาธรรมที่
พระองค์ทรงสั่งสอนสัตว์ ที่พระองค์ได้ตรัสรู้แล้ว สัตว์ทั้งหลายยังหลับอยู่หาตื่นไม่ เมื่อพระองค์ได้
ทรงตรัสรู้แล้ว นำเอาธรรมที่พระองค์ได้ทรงตรัสรู้นั้น มาแจกแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ดุจปลุกสัตว์ทั้ง
หลายทั้งโลกให้ตื่นขึ้นดุจพระองค์บ้างเรื่องนี้กระแสวาระพระบาลีนี้เป็นธรรมอันสุขุมลุ่มลึกคัมภีรภาพ
มาก ทั้งเรียนก็ยาก ทั้งแสดงก็ยาก ทั้งฟังก็ยาก มันยากด้วยกันทั้งนั้น เหตุนี้ในวันนี้สมควรแล้วที่เรา
ท่านทั้งหลายจะฟังได้สดับฟังในรัตนสูตรนี้ ตามวาระพระบาลีว่า

วนปฺปคฺมุเพ ยถา ผุสฺสิตคฺคฺเค แปลเป็นสยามว่า ครั้งเมื่อพุ่มไม้ในป่ามียอดอันแยมแล้ว

ปฺรุมฺสมิ คิมฺเห ในต้นฤดูร้อน ในต้นเดือนของฤดูร้อนแห่งฤดูร้อนฉนั้นใด

ตถูปมํ ฐมฺมวํ อเทสยิ พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดง ซึ่งธรรมอันประเสริฐ

นิพฺพานคามี ปรมํ หิตาย ให้ถึงซึ่งพระนิพพานอันประเสริฐ เพื่อเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้ง
หลาย

ตถาอุปฺปมํ มีอุปมาฉนั้น

อิทฺมปิ พุทฺเธ รตนํ ปณฺตี อันนี้เป็นรัตนอันประณีตในพระพุทฺธเจ้า

เอเตน สจฺเจน ตามความสัจอันนี้

สุวตฺถิ โหตุ สพุทฺธา ขอความสวัสดิจึงมีเถิด

นี่เนื้อความของพระบาลีคือความเป็นสยามได้ความเท่านี้ ต่อแต่นี้จะอธิบาย ขยาย
ความเป็นลำดับไป

เมื่อพุ่มไม้ในป่าเมื่อมีใบตกเสียหมดแล้ว ถ้าว่าเมื่อมนุษย์ไม่เพียงสาในต้นไม้ฉนั้น ไม่เข้าใจ
ในต้นไม้แล้ว เข้าใจว่าต้นไม้ฉนั้นตายเสียแล้ว ไม่มีใบแล้ว แต่ไม่ตายหรือเขาตัดใบ เมื่อมียอดอัน
แยมแล้วชื่อว่าแตกใบใหม่ ยอดมันอยู่ตรงไหนมันก็แยมออกตรงนั้น แตกใบออกที่ตรงนั้น นี้เรียกว่ามี
ยอดอันแยมแล้ว พุ่มไม้ในป่าที่จะมียอดอันแยมออกไปได้เช่นนี้ต้องในต้นเดือนของฤดูร้อน ชาวโลก
เขาจึงได้ว่า นี่ถึงคราวเวลาไปไม่ผลแล้ว ที่มันจะออกดอกนั้นเอไปไม่ผล เราก็เห็นยอดต้นไม้ที่ผล

ออกมาปรากฏชัด ๆ เราก็รู้ว่าจะมีใบต่อไปนั่นแหละฉันใด ยถา ฉันใด พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมอันประเสริฐ ให้ถึงซึ่งนิพพานอันประเสริฐเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งหลาย ตถาอุปมมี อุปมัยฉันนั้น

เพราะธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดง ซึ่งเป็นธรรมอันประเสริฐนะ ธรรมอะไร? จึงจัดได้ชื่อว่าเป็นวรรกรรม เป็นธรรมอันประเสริฐ อันนั้นไม่มีผู้หญิงผู้ใดที่จะคาดคั้นลงไปว่า ธรรมอันใดเป็นธรรมอันประเสริฐ ถ้าว่าอรรถกถาอันยลถึงความพระบาลีออกไว้ เราก็รู้ได้ทีเดียวว่าธรรมอันนั้นอันนี้ ธรรมอันประเสริฐของมนุษย์นะมีอยู่แท้ ๆ เกื้อกูลแก่มนุษย์ทั้งหลายจริง ๆ ธรรมอะไรละที่ให้มนุษย์เป็นอยู่เดี๋ยวนี้แหละ เขาเรียกว่ามนุษย์ธรรมธรรมที่ทำให้มนุษย์เป็นอยู่ รูปพรรณสัณฐานเป็นอย่างไร โຕเล็กเท่าไหน? สีสนววรรณะเป็นอย่างไร? อยู่ที่ไหน?

ธรรมนั้นสังฆานกลมสีขาวใสเหมือนแก้ว โຕเล็กตามส่วนของธรรมนั้น ๆ นี้แหละมีอยู่แท้ ๆ เป็นธรรมอันประเสริฐ ถ้าเราไม่ได้ธรรมดวงนั้นละก็เราต้องตายแน่ มาอยู่เป็นมนุษย์กับเขาได้ไม่ว่าหญิงว่าชายพระเถระไม่รู้ ถ้าไม่ได้ธรรมดวงนั้นแล้วเป็นตายแน่ ถ้าได้ธรรมดวงนั้นก็ไปอยู่ ถึงกระนั้นก็ต้องหล่อเลี้ยงเสมอเหมือนกัน หล่อเลี้ยงเสมอเหมือนอะไร เหมือนไฟ ธรรมดวงนั้นต้องหล่อเลี้ยงอยู่เสมอ ถ้าไม่หล่อเลี้ยงเสมอ ดับเหมือนไฟ ไฟต้องหล่อเลี้ยงเสมอ ไฟเมื่อติดขึ้นแล้วจะใช้ไฟฟืน ก็ต้องเอาฟืนไปปรนปรืออยู่เสมอหมดฟืนเก่าก็เติมฟืนใหม่เข้าไป แต่อย่าเติมให้ถูกส่วนนะ ไม่ถูกส่วนก็ดับเหมือนกัน เติมถูกส่วนไฟไม่ดับ ถ้าต้องการไฟด้วยได้ด้วยเทียน ต้องมีได้มีเทียนมาเป็นไส้ไว้ ขาดเชื้อไม่ได้ ขาดเชื้อไฟก็ดับ ไฟต้องอาศัยเชื้อ ไม่มีเชื้อไฟอยู่ไม่ได้ดับ ถ้าหากว่าเป็นไฟฟ้าก็ต้องบำรุงเตาไฟฟ้าไว้ ไฟนั้นจึงจะคงอยู่ได้ ถ้าว่าไฟฟ้าในเตาดับหมด ไฟที่จะจ่ายมาเอาค่าจ้างเขาก็ไม่มี อยู่ไม่ได้ หากว่าไฟที่ใช้ไฟฉายกันนี้ ใช้ถ่านไฟฉายเช่นนี้ ก็อยู่ช่วงกำลังของไฟฉายนั้นหมดกำลังไฟก็ดับไปอยู่ไม่ได้เหมือนกัน ต้องคอยปรนปรือเสมอ ไฟของมนุษย์ไฟที่เรียกว่ามนุษย์ธรรม ธรรมของมนุษย์นี้ก็ดุจเดียวกัน ต้องคอยปรนปรือเสมอไส้เชื้อเสมอเชื้ออะไรละ? ข้าวสุกขนมสด ขนมแห้ง ปลา เนื้อ ต้องคอยจุนเจือมันเสมอ ถ้าไม่จุนเจือแล้วไฟที่เรียกว่ามนุษย์ธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์นี้ก็ดับเหมือนกัน ไม่จุนเจือไม่ได้ ไม่จุนเจือดับ แน่นอนทีเดียว ไม่ต้องสงสัย เพราะเหตุฉะนั้น ธรรมดวงนี้แหละเป็นธรรมลึกลับซึ่งอยู่ เขาเรียกว่ามนุษย์ธรรม ถ้าว่าเป็นกายเทวดาเข้า เขาเรียกว่าเทวดาธรรม ธรรมที่ทำให้เป็นเทวดา ถ้าว่าไปเป็นกายรูปพรหม-รูปพรหมละเอียดเข้า เขาเรียกว่าพรหมธรรม ธรรมที่ทำให้เป็นพรหม ถ้าว่าไม่ถึงอรูปพรหม-อรูปพรหมละเอียด เขาเรียกว่าอรูปพรหมธรรม ธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหม เป็นชั้น ๆ ไปอย่างนี้

ต่อไปนี้แสดงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์เป็นลำดับไป นี้แหละธรรมดวงนี้แหละเป็นธรรมสำคัญนักธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นะต้อง บริสุทธิต์ด้วยกาย บริสุทธิต์ด้วยวาจา บริสุทธิต์ด้วยใจ ไม่มีร่องเสี้ยเลย ในชาติก่อนภพก่อนมา เมื่อบริสุทธิต์ด้วยกายวาจาใจไม่มีร่องเสี้ยเลย แดกกายทำลายชั้นธจากมนุษย์ตนนั้น ก็กลับมาเป็นมนุษย์ใหม่เป็นศัพทเสยูกสัตว์ เกิดในครรภ์มนุษย์ หญิงก็ดีชายก็ดี เกิดในครรภ์มนุษย์ ที่จะเกิดในกายมนุษย์ต้องเกิดในธรรมดวงนั้น จะไปเกิดที่อื่นไม่ได้ กายมนุษย์ละเอียดต้องเข้าไปอยู่ในกลางธรรมดวงนั้นไปหยุดนิ่งอยู่ในกลางธรรมดวงนั้น เอาใจหยุดนิ่งในกลางธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ดวงนั้นเข้าไป หยุดนิ่งอยู่ พอนิ่งแล้วอาศัยกลรูปของพ่อแม่ โอบ

อ้อมอยู่ข้างนอกหล่อเลี้ยงธรรมดวงนั้น ก็เป็นกายมนุษย์ปรากฏขึ้นข้างนอก แต่ธรรมนั้นอยู่ข้างใน พอเป็นมนุษย์แล้วธรรมดวงนั้นอยู่ในกลางตัว สะดือทะลุหลังซึ่งด้ายกลุ่มเส้นหนึ่งตั้ง ขวาทะลุซ้ายขึ้น ด้ายกลุ่มเส้นหนึ่งตั้งแค่นั้น ตั้งทั้งสองเส้น ตรงกลางจดกัน ตรงกันนั้นแหละเรียกว่า กลางก๊ก กลางก๊กนั้นแหละถูกกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ไสบริสุทธิ์เท่าฟองไข่แดงไก่ดวงหนึ่งละนะ ธรรมดวงนี้ใสแบบกระจก ขาวก็แบบกระจกคันฉ่องส่องเงาหน้า ใสอย่างชนิดนั้น ขาวอย่างชนิดนั้น นั้นแหละ

ดวงนี้แหละเป็นธรรมสำคัญ แล้วก็พระไตรปิฎก วินัยปิฎก สุตตันตปิฎก ปรมัตถปิฎก อยู่ในกลางดวงธรรมนี้ทั้งนั้น ไม่ใช่อยู่ที่อื่น อยู่ในกลางดวงธรรมนี้ทั้งนั้น ธรรม ๘๔,๐๐๐ พระธรรม ชั้นธัญญะอยู่ในกลางดวงธรรมนี้ทั้งนั้น ไม่ใช่อยู่ที่อื่น จะต้องรู้จักธรรมดวงนี้ก่อน ธรรมดวงนี้เป็นประหนึ่งว่าพระไตรปิฎก หรือเป็นประหนึ่งว่าหีบของพระไตรปิฎก สำหรับบรรจุธรรมทั้งนั้น ไม่ได้บรรจุอื่น ฝ่ายดีฝ่ายชั่วอยู่ในนี้เสร็จ อยู่ในกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั้น ติดอยู่ในกลางนั้น ทำบาปบาปก็ไปติดอยู่กลางดวงนั้น ทำบุญดวงบุญก็ไปติดอยู่กลางนั้น ศีลก็อยู่กลางนั้น สมาธิก็อยู่กลางนั้น ศีลก็อยู่ในกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั้นสมาธิก็อยู่กลางดวงศีลนั้น ปัญญาที่อยู่กลางดวงสมาธินั้น วิมุตติก็อยู่กลางดวงปัญญา วิมุตติญาณทัสสนะก็อยู่ในกลางดวงวิมุตติ อยู่ที่เดียวกันนั้น ถ้ารู้จักธรรมดวงนี้ แน่นอนดังนี้ละก็ นี่แหละที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา ถ้าจะเอาตัวรอดได้ต้องไปพบธรรมดวงนี้ ถ้าไม่พบธรรมดวงนี้จะเอาตัวรอดไม่ได้นี่แหละธรรมดวงนี้แหละเป็นธรรมสำคัญนัก

ที่พระองค์ทรงแนะนำสั่งสอนพวกเราว่า ครั้งเมื่อพุ่มไม้ในป่ามียอดอันแยมในต้นของฤดูร้อน ในเดือนของฤดูร้อน ยอดไม้ในป่าก็มียอดแยมออกไป ต้นของฤดูร้อนนั้นเป็นคราวสมัยที่ยอดไม้ในป่าจะแยมออกละ ถ้าแยมออกก็จะแสดงกิ่งก้านสาขาออกไป เขาเรียกว่าแตกยอดใหม่ จะออกดอกออกลูกอะไรก็เวลานั้นละ แตกออกมาแล้วปรากฏออกมาแล้ว ที่ปรากฏจนกระทั่งตามมนุษย์เห็นอย่างชนิดนี้ละ มนุษย์ก็รู้เท่านั้นธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดง พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมอันประเสริฐนะ ถ้าว่าไปเห็นธรรมเข้าแล้วก็เหมือนอย่างกับเห็นดอกไม้ที่แยมออกแล้ว ไปเห็นเข้าแล้ว พอไปเห็นธรรมรูปนั้นแล้วละก็รู้ว่าอธรรมนี้เป็นอย่างนี้เป็นปรากฏทีเดียว ธรรมอันประเสริฐ

ถ้าว่าเข้าถึงธรรมดวงนั้นละก็จะเข้าถึงพระนิพพานได้แน่นอน ไม่ต้องสงสัย เข้าต้นทางนิพพานแล้วถึงต้นทางนิพพานแล้ว พอถึงธรรมดวงนั้น ธรรมดวงนั้นนะ นิพพานคามิ ปรมิ ให้ถึงนิพพานอันประเสริฐทีเดียว เดี่ยวจะแสดงให้เห็นว่าไปถึงจริง ๆ เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งหลายจริง ๆ สัตว์ทั้งหลายได้เห็นธรรมดวงนั้นละก็ต้องไปถึงนิพพานทีเดียว พอไปถึงธรรมดวงนั้นเข้าแล้ว ต้องเอาใจของเราไปหยุดนิ่งอยู่ในกลางดวงนั้นกลางดวงธรรมนั้นพอนิ่งอยู่ถูกส่วนเข้าเท่านั้นแหละ ก็ถึงนิพพานเท่านั้น เพราะเห็นเข้าแล้ว เห็นเข้าแล้วก็ต้องไปถึงนิพพานทีเดียวไปหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั้น ไสบริสุทธิ์เท่าฟองไข่แดงของไก่ พอหยุดถูกส่วนเข้าเท่านั้นแหละ เห็นดวงธรรมอีกดวงหนึ่งเขาเรียกว่า ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัญญา หรือ ดวงปฐมมรรค หรือ ดวงเอกายนมรรค อยู่กลางดวง ธรรมนั้น เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์นั้นแน่ อยู่กลางดวงธรรมนั้นแหละ

เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์นั้นเรียกว่า ดวงธัมมานุปัสสนาสติปิฎฐาน เอาละที่นี้ดอกไม้จะออกละ ยอด จะออกละ มันจะมีลูกมีผลกัน ยกใหญ่เขียวละคราวนี้ อย่าให้เคลื่อนนะ เคลื่อนไม่ได้

ให้มันหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปิฎฐาน พอหยุดนิ่ง พอใจหยุดก็เข้า กลางของใจที่หยุดนั้น กลางของใจนั้น กลางของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง กลางของ กลาง ซ้ายขวาหน้าหลังล่างบนนอกในไม่ไป กลางของกลางหนักเข้าไปกลางของกลาง กลางของ กลาง กลางของกลาง กลางของกลาง พอถูกส่วนเข้าเท่านั้น เห็นดวงศีลแล้ว เท่าดวงจันทร์ดวง อาทิตย์ เท่า ๆ กันอยู่กลางนั้น อยู่กลางใจที่หยุด นั้นเอง

ใจก็หยุดอยู่กลางดวงศีล พอใจหยุดก็เข้าบางของใจที่หยุดนั้น กลางของกลาง กลาง ของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง ซ้ายขวาหน้าหลังล่างบนนอกในไม่ไปพอถูกส่วนเข้า เท่านั้นเข้าถึงดวงสมาธิ เท่ากันดวงเท่ากัน เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ ใจหยุดอยู่กลางดวงสมาธิ หยุดพอถูกส่วนเข้าเท่านั้น เข้ากลางของใจที่หยุด กลางของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง ซ้ายขวาหน้าหลังล่างบนนอกในไม่ไป กลางของกลางหนักเข้าไปกลางของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงปัญญา หยุดอยู่กลาง ดวงปัญญานั้น พอใจหยุดก็เข้ากลางกลางของใจที่หยุดนั้น กลางของกลาง กลางของกลาง กลาง ของกลาง กลางของกลาง ซ้ายขวาหน้าหลังล่างบนนอกในไม่ไป กลางของกลางหนักเข้าไป พอถูก ส่วนเข้า เข้าถึงดวงวิมุตติ พอใจหยุดอยู่กลางดวงวิมุตติ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติพอถูกส่วนเข้า เข้า กลางของใจที่หยุด กลางของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง เข้าถึง ดวง วิมุตติญาณทัสสนะ ใจก็หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ พอหยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัส สนะเข้ากลางของกลางพอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุดนั้นแหละ กลางของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง พอถูกส่วนเข้าก็เห็น กายมนุษย์ละเอียด ที่ผันออกไป ที่ไปเกิดมา เกิด เห็นปรากฏจำได้ทีเดียวนี้แน่ กายมนุษย์ละเอียดแล้ว นี้เข้าไปชั้นที่ ๒ ดวงธรรมที่ทำให้เป็น กายมนุษย์ละเอียดนะ ๒ เท่าฟองไข่แดงของไก่กลมแบบเดียวกัน แต่ว่าโตขึ้นไปอีกเท่าหนึ่งโตหนัก ขึ้นไป

ใจกายมนุษย์ละเอียด

ก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียดนั้นแหละ พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวง ธัมมานุปัสสนาสติปิฎฐาน

หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปิฎฐาน ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงศีล เข้ากลางใจที่หยุด เรื่อยนะ อยู่ในใจทั้งนั้นไม่ได้อยู่ที่อื่น อยู่ในใจทั้งนั้น กลางของใจที่หยุด กลางของกลาง กลางของ กลาง กลางของกลาง กลางของกลาง กลางของ พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงศีล

หยุดอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงสมาธิ

หยุดอยู่กลาง ดวงสมาธิ พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุดอยู่ในใจเรื่อยนะ พอถูกส่วนเข้าก็ เข้าถึงดวงปัญญา

หยุดอยู่ศูนย์กลาง ดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงวิมุตติ

หยุดอยู่กลาง ดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ

หยุดอยู่ศูนย์กลาง ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงกายทิพย์ กายที่ ๓ แล้ว

ใจกายทิพย์

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ ไสแบบเดียวกัน ไสหนักขึ้นไป ๓ เท่าฟองไข่แดงของไก่ โตขึ้นไปอีกแล้ว พอใจหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลาง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงศีล

หยุดอยู่ศูนย์กลาง ดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงสมาธิ

หยุดอยู่ศูนย์กลาง ดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงปัญญา

หยุดอยู่ศูนย์กลาง ดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงวิมุตติ

หยุดอยู่ศูนย์กลาง ดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ

หยุดอยู่ศูนย์กลาง ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง กายทิพย์ละเอียด เป็นกายที่
๔

ใจกายทิพย์ละเอียด

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียด ๔ เท่าฟองไข่แดงของไก่ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียดเข้าไปแบบเดียวกัน พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานแบบเดียวกันแล้วก็เข้าถึงดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ

พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง กายรูปพรหม

ใจกายรูปพรหม

ก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม ๕ เท่าฟองไข่แดงของไก่ หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ เข้าถึงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง กายรูปพรหมละเอียด

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด ๖ เท่าฟองไข่แดงของไก่ ใจกายรูปพรหมละเอียด ก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ พอถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง กายธรรม รูปเหมือนพระปฏิมาภคตุดอกบัวตูม ใสเป็นกระจกคันฉ่องส่องเงาหน้าโนเล็กตามส่วน

ใจกายธรรม

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย แค่นี้เข้านิพพานได้แล้ว ไปนิพพานได้แล้วนะ ถึงแค่นี้ แต่ว่ายังไม่ถนัดนัก ใจหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย เท่าไหนละดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย วัดผ่าเส้นศูนย์กลางเท่าหน้าตักธรรมกาย กลมรอบตัว นั้นแหละดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรม ใจกายธรรมที่หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายนั้น พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง กายธรรมละเอียด กายธรรมละเอียดวัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๕ วา กลมรอบตัว หน้าตัก ๕ วา ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมละเอียดนั้น วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๕ วา กลมรอบตัวเหมือนกัน

ใจกายธรรมละเอียด

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายละเอียดพอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึง กายพระโสดา หน้าตัก ๕ วา สูง ๕ วา เกตุดอกบัวตูมใสหนักขึ้นไป ดวงธรรมทำให้เป็นธรรมกายพระโสดาหน้าตัก ๕ วา กลมรอบตัวเหมือนกัน

ใจกายพระโสดา

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระโสดา พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ แบบเดียวกัน พอถูกดวงวิมุตติญาณทัสสนะก็เข้าถึง กายพระโสดาละเอียด หน้าตัก ๑๐ วา สูง ๑๐ วา เกตุดอกบัวตูมใสหนักขึ้นไป

ใจพระโสดาละเอียด

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระโสดาละเอียดถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึง กายพระสกทาคา หน้าตัก ๑๐ วา สูง ๑๐ วา เกตุดอกบัวตูมใสหนักขึ้นไป

ใจพระสกทาคา

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระสกทาคา พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีลสมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึง กายพระสกทาคาละเอียด หน้าตัก ๑๕ วา สูง ๑๕ วา เกตุดอกบัวตูมใสหนักขึ้นไป

ใจของพระสกทาคาละเอียด

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระสกทาคาละเอียด พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนก็เข้าถึง กายพระอนาคา หน้าตัก ๑๕ วา สูง ๑๕ วา เกตุดอกบัว
ตูม ไสหนักขึ้นไป

ใจของพระอนาคา

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคา พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนา
สติปัญญา

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ เข้าถึง กายพระอนาคาละเอียด หน้าตัก ๒๐ วา สูง ๒๐ วา เกตุดอกบัวตูม
ไสหนักขึ้นไป

ใจของพระอนาคาละเอียด

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคาละเอียด พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุ
ปัสสนาสติปัญญา

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง กายพระอรหัต หน้าตัก ๒๐ วา สูง ๒๐ วา
เกตุดอกบัวตูม ไสหนักขึ้นไป

ใจพระอรหัต

ก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอรหัต พอถูกส่วนเข้าก็เห็น ดวงธัมมานุปัสสนาสติ
ปัญญา ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึง กายพระอรหัตละเอียด หน้าตัก ๓๐ วา สูง ๓๐ วา เกตุดอกบัว
ตูม ไสหนักขึ้นไป

นี่ตั้งแต่กายธรรม-กายธรรมละเอียด กายโสดา-โสดาละเอียด กายธรรมสกทาคา-สกทาคาละเอียด กายธรรมอรหัต-อรหัตละเอียด ๑๐ กายนี้ไปนิพพานได้ทั้งนั้น แต่ว่าไม่มีนิพพานเป็นอารมณ์เหมือนพระอรหัตพระอรหัตพระอนาคามี มีนิพพานเป็นอารมณ์ ไม่มีอารมณ์อื่นละ สัตว์โลกในโลกนี้มีกามคุณเป็นอารมณ์ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เป็นที่ขบใจเป็นอารมณ์หมดทั้งสากลโลกผู้หญิงก็แบบนั้นแหละ ผู้ชายก็แบบนั้นก็มีอารมณ์เพราะมีกามภพ จะไม่ให้คิดเรื่องอื่น รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เท่านั้นเป็นอารมณ์ของมันเชียว ไม่คิดเรื่องอื่น ๆ นั่นเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ใช่เท่านั้น เมื่อกามภพมีอารมณ์เช่นนี้มนุษย์ชั้นหนึ่ง สวรรค์ ๖ ชั้นมีอารมณ์อย่างเดียวกัน เมื่อถึงกายรูปพรหมอีก ๑๖ ชั้น พวกรูปพรหม ๑๖ ชั้นนั้น มีปฐมฌานเป็นอารมณ์ ทุตติยานตติยาน จตุตถฌาน เป็นอารมณ์ ใจจดใจจ่ออยู่ที่ฌานนั้นแหละ ไม่ไปจ่อจอดที่อื่นละ

สวรรค์ ๒ ชั้น มนุษย์ชั้นหนึ่ง ไม่จ่อจอดที่อื่น จ่อจ่ออยู่ที่กามทั้งนั้น รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส กามตัณหา ภาวตัณหา วิภวตัณหา ใจจ่ออยู่นั่นถอดไม่ออกติดแน่นเชียว

ส่วนรูปพรหมนั้นติดอยู่ที่ ปฐมฌาน ทุตติยาน ตติยาน จตุตถฌาน ติดแบบเดียวกัน ติดยิ่งกว่าติดในกามอีกแน่นหนาทีเดียว

ส่วนกายอรุปรหม ๔ ชั้นเล่า ใจจ่ออยู่ที่อรุปรหม อากาสนัญญาตนะ วิญญานัญญาตนะ อภิัญญาตนะ เนวสัญญานาสัญญาตนะ ติดอยู่นั่นถอนไม่ออก นี่สุดภพทั้งหมด

ส่วนกายธรรมละเอียดที่นิพพาน ธรรมกาย-ธรรมกายละเอียด ธรรมกายโสดา-โสดาละเอียดพวกนี้จดนินพพานมากจดย่น้อย ถึงสกทาคา-สกทาคาละเอียด จดนินพพานมากขึ้นไป ถึงอนาคา-อนาคาละเอียด จดนินพพานมากขึ้นไป ถึงอรหัต อรหัตละเอียด จดนินพพานไม่คอยเลยที่เดียวมันนะ เป็นอย่างนี้แหละ นิพพานคามิ ปรหมิ หิตาย ให้ถึงนิพพานอันประเสริฐ นิพพานคามิ ให้ถึงนิพพานอันประเสริฐทีเดียว เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลายเมื่อไปถึงนิพพานแล้วก็พ้นจาก เกิด แก่ เจ็บ ตาย จาก กามภพ รูปภพ อรูปภพ ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดในกามภพ รูปภพ อรูปภพ มีนิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้า

พระพุทธเจ้าเกิดมาในโลกมาน้อยเท่าใด ขนเรือเอาเวไนยสัตว์ให้ไปนิพพาน ไม่ให้เวียนว่ายในกรรมวัฏ วิปากวัฏ กิเลสวัฏ ให้จิตหลุดจากกามตัณหา ภาวตัณหา วิภวตัณหา หลุดจากปฐมฌาน ทุตติยาน ตติยาน จตุตถฌาน จากอากาสนัญญาตนะ วิญญานัญญาตนะ อภิัญญาตนะ เนวสัญญานาสัญญาตนะ นี้เขาเรียกว่า ไตรวัฏ หลุดจากไตรวัฏมีนิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้า

นี่ในคาถาที่แสดงมาแล้วนี่ก็ประสงค์อย่างนี้ เมื่อรู้จักหลักอันนี้ก็รู้จักว่า พระพุทธศาสนานี้เป็นของลึกซึ้งจริง ๆ

ไม่ใช่เท่านั้นในคาถาที่ ๒ รับรองลงไปอีกว่า เป็นรัตนภาดาเหมือนกัน วโร วรณญู วโรโท วราหโร อนุตตโร ฐมมวโร อเทสสิ พุทุเถ รตนํ ปณีตํ อันนี้เป็นรัตนอันประณีตในพระพุทธศาสนาด้วยความสำนึกนี้ ขอความสวัสดิ์จึงมีเกิด

วโร	แปลเป็นภาษาไทยของเราว่า พระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ
วรรณญ	ทรงทราบธรรมอันประเสริฐ
วรโท	ทรงประทานธรรมอันประเสริฐ
วราหโร	ทรงนำธรรมอันประเสริฐมา
อนุตตโร	หาผู้ใดผู้หนึ่งเสมอถึงมิได้
ธมมวโร อเทสยิ	ทรงแสดงซึ่งธรรมอันประเสริฐ
พทุธ ปณินดี	นี่เป็นรัตนอันประณีตในพระพุทธเจ้า นี่ชั้นที่หนึ่ง

พระพุทธเจ้าท่านทรงพระนาม พระวโร ก็ถูกพระพุทธเจ้า วโรก็พระพุทธเจ้าแท้ ๆ ท่านเป็นผู้ประเสริฐโรแปลว่าผู้ประเสริฐ วโรอันว่าพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ วราหโร ทรงนำธรรมอันประเสริฐมา อนุตตโร ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งมาเสมอถึง ธมมวโร อเทสยิ ได้ทรงแสดงธรรมอันประเสริฐ นี่แสดงธรรมแถวนี้ทั้งนั้น ไม่ใช่แสดงธรรมแถวอื่น ๆ เลย ไม่ได้ทรงแสดงธรรมที่อื่นเลย แสดงธรรมแถวนี้ ธรรมอยู่ตรงนี้ ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั้น มนุษย์ผู้ฟังธรรมต้องเอาใจไปจดตรงนั้น ถ้าไม่จดตรงนั้นไม่ถูกทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ ไม่ถูกเป้าหมายใจดำของพุทธศาสนา เมื่อเอาใจไปจดอยู่ตรงนั้นแล้วทำให้ใจให้หยุดนิ่งแหละ พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญทีเดียว สติ สุนติ ปรี สุข สุขอื่นนอกจากความหยุดความนิ่งไม่มี หยุดตรงนั้นแหละเป็นสุขละ ถูกทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ทีเดียว แล้วก็ถูกความสรรเสริญของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ทีเดียว นี่แหละถูกเป้าหมายใจดำของพุทธศาสนาละ นี่เป็นความอันประเสริฐของพระพุทธเจ้าดังนี้ นี่แหละเป็นรัตนอันประณีต ในพระพุทธเจ้า อิทุมปิ พุทุธ รตนํ ปณินดี เป็นรัตนอันประณีตในพระพุทธเจ้า เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ ด้วยความสังนี้ขอความสวัสดิจึงมีเกิด

นี่เราได้ฟังของจริงดังนี้แล้วละก็จำไว้เป็นหลักนะอย่าให้คลาดเคลื่อน เป็นข้อวัตรปฏิบัติ จะได้พาดนหลักลัดออกจากไตรวิภูสงสารทางตรงอยู่เท่านั้นนะ อย่าชมชานเขอะชะไปทางอื่นไม่ได้ เหลวไหลไปไม่ได้

ถ้าว่าจะเข้าไปในทางนี้แล้ว ต้องเป็นชั้น ๆ ต้องไม่พ้นจากกายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์-กายทิพย์ละเอียดไปเสีย จะได้พ้นจากภาม เมื่อพ้นไปจากแล้วไปติดรูปอีกแล้ว ให้พ้นจาก กายพรหม-รูปพรหมละเอียดไปเสียจะได้เลิกติดรูป ไปติดอรูปอีกแล้ว ไปติดอรูปพรหมอีกแล้ว ให้พ้นกายอรูปพรหม-อรูปพรหมละเอียด จะได้ไม่ติดจะได้ถึงกายธรรม พอไปถึงกายธรรมก็ไปติดอีกเหมือนกัน สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ไปติดเข้าโนนอีกแล้ว ให้พ้นกายธรรม-กายธรรมละเอียดไปเสีย จะได้หลุดไปเข้าถึงกายธรรมโสดา-โสดาละเอียด ก็พ้นสักกายทิฏฐิวิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสไปเสีย ก็ยังติดกามราคะ พยาบาทอีก นั้นแกร่งอยู่นั้นอีกแล้ว ให้พ้นกายโสดา-โสดาละเอียดไปเสีย ให้ถึงกายสกทาคา-สกทาคาละเอียด กามราคะพยาบาทหมด ยังติดมราคะพยาบาทอย่างละเอียดอยู่ ให้พ้นกายสกทาคา-สกทาคาละเอียดไปเสีย เข้าถึงกายพระอนาคา-พระอนาคาละเอียด กามราคะ พยาบาทอย่างละเอียดหมดหมดไปหมด ยังไปติดรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา ยังไปไม่ได้ ให้พ้นกายพระอนาคา-อนาคาละเอียดไปเสีย ให้เข้าถึงกายพระอรหันต์-พระอรหันต์ละเอียดนั้นแหละ พ้นจากรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา เรียกว่าเข้าถึงวิราชธาตุ-วิราชธรรม

แล้ว พ้นจากไตรวิภูสงสารแล้ว มีนิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้า นี่พระพุทธเจ้าประสงค์อย่างนี้ หมดทั้งสกุลพุทธศาสนา เมื่อพระพุทธเจ้ามีพระชนม์อยู่ที่ประสงค์แห่งนี้ แม้พระพุทธเจ้ารุ่นหลังจะมาอีกเท่าไรก็ประสงค์อย่างนี้แบบเดียวกัน เมื่อรู้จักเช่นนี้แล้วก็อุทิศสัจจะพยายามทำให้เข้าถึงธรรมเหล่านี้ให้ได้ เมื่อเข้าถึงธรรมเหล่านี้แล้ว เราจะได้พ้นทุกข์ออกจากไตรวิภูสงสารมีนิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้า

ที่ได้ชี้แจงแสดงมา ตามวาระพระบาลีคือความเป็นสยามภาษาตามมตยาธิบายพอสมควรแก่เวลา วรรณุ สรรณิ นตฺถิ ที่พึงอื่นไม่ใช่ที่พึงอันประเสริฐของเราท่านทั้งหลาย สรรณิ เม รตน ตุตฺถิ พระรัตนตรัยเป็นที่พึงอันประเสริฐของเราท่านทั้งหลาย เอเตน สจฺจ วชฺเชน ด้วยอำนาจความสัจที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ สทา โสตุถิ ภาวนตุ เต ขอความสุขสวัสดี จงบังเกิดมีแต่ท่านทั้งหลาย บรรดามาสมุสสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควรแก่เวลา สมมุติว่ายุติธรรมิกถาโดยอรรถนियมความเพียงเท่านี้ เหว่ ก็มีด้วยประการฉะนี้